

Lezen met de pen

Het 'lezen met de pen' is een leesaanpak die aanzet tot actief lezen, waardoor het nadenken over de inhoud van de tekst bevorderd wordt. Deze aanpak is een manier om tot diep tekstbegrip te komen.

Bij het lezen met de pen hanteert de lezer een of meer van onderstaande technieken:

- onderstrepen of markeren van woorden of zinnen die volgens de lezer belangrijk zijn
- een uitroepteken plaatsen bij interessante of belangrijke woorden, zinnen of gedeelten van de tekst
- een vraagteken plaatsen bij woorden, zinnen of gedeelten van de tekst waar de lezer zich iets afvraagt of die de lezer niet begrijpt, waar de lezer anders over denkt of die de lezer in twijfel trekt
- aantekeningen maken in de kantlijn: bijvoorbeeld een trefwoord opschrijven.

In het algemeen

Je kunt lezen met de pen op twee momenten in een les tekstbegrip inzetten. De aanpak die je kiest, hangt af van het doel dat je hebt.

1. Lees met de pen direct bij het eerste (mee)lezen van de tekst. Als de leerkracht de tekst hardop voorleest, is dit eigenlijk 'meelezen met de pen'.
2. Lees met de pen bij het herlezen van de tekst.

Zet aanpak 1 in als je de kinderen wilt aanzetten tot actief (mee)lezen van de tekst. Dit is een krachtige werkvorm, maar het heeft als nadeel dat je als (mee)lezer nog niet de inhoud van de hele tekst kent. Het kan zijn dat je vraagtekens plaatst bij delen van een tekst die later uitgelegd worden. Het kan ook zijn dat je in het begin nog niet weet wat belangrijke en wat minder belangrijke woorden, zinnen of gedachten zijn.

Zet aanpak 2 in als je middels het lezen met de pen het verdiepend lezen wilt stimuleren. De kinderen hebben zich na de eerste keer (mee)lezen een globaal beeld kunnen vormen van de inhoud van de tekst. Voordelen van aanpak 2, lezen met de pen na de eerste keer (mee)lezen, zijn:

- Je weet al waar de tekst over gaat en kunt daardoor gericht een van de bovengenoemde technieken inzetten.
- Je voorkomt hiermee overbodige markeringen, onderstrepingen, vraag- en uitroeptekens, waardoor er meer focus op de tekst ontstaat.
- Je kunt gemakkelijker relaties leggen tussen delen van de tekst. Het leggen van relaties is de kernactiviteit om tot tekstbegrip te komen.

Bij de lessen tekstbegrip Staal2

In Staal2 leest de leerkracht alle teksten in de lessen tekstbegrip voor. Hiermee voorkom je dat begrip van de tekst belemmerd wordt doordat een kind de tekst technisch nog niet kan lezen. Als kinderen in een tekst het woord 'douche' tegenkomen weten ze niet altijd hoe ze het woord moeten uitspreken, terwijl ze in het algemeen wel weten wat een douche is.

Daarnaast is het voorlezen van een tekst een effectieve manier om kinderen herhaald te laten (mee)lezen. Nadat de leerkracht de tekst heeft voorgelezen, lezen de kinderen de tekst zelf nog een keer. Dit is het moment waarop binnen Staal2 het 'lezen met de pen' ingezet wordt. In de handleiding staat aangegeven waar ze op kunnen letten bij het nog een keer zelf lezen van de tekst.

Bespreken van 'lezen met de pen'

Als kinderen met de pen gelezen hebben, is het belangrijk om te bespreken wat ze gemarkeerd of onderstreept hebben en waar ze een vraag- of uitroepeteken bij geplaatst hebben. Hierbij kunnen de volgende tips helpen:

- Bespreek altijd het lezen met de pen, maar houd het kort. Maak vooraf duidelijk dat niet alle kinderen een beurt krijgen.
- Vraag wie iets onderstreept heeft. Geef één kind een beurt. Vraag om een redenering en vraag eventueel een ander kind dat hetzelfde onderstreept heeft, waarom die dat gedaan heeft. Bespreek op dezelfde manier de andere technieken.
- Het lezen met de pen in Staal2 betreft de eerste stap van verdiepend lezen. Verdiep vervolgens het begrip van de tekst aan de hand van de richtinggevende tekstgerichte opdrachten die als suggesties gegeven zijn in de lessen tekstbegrip bij Staal2. Bedenk hierbij dat de opdrachten geen doel, maar een middel zijn om te komen tot een dieper begrip van de tekst.

Tjalling Brouwer, conceptauteur Staal